

Кілька грамот Володислава Опольського,

ПОДАВ

Михайло Грушевський.

Збираючи друкований матеріал до пановання Володислава Опольського, при писанню IV тома своєї Історії України-Руси, стягнув я й кілька невиданих його грамот, і щоб не обтяжати ними приміток до Історії, вилучаю їх окремо й подаю тут в хронологічному порядку.

Три перші грамоти належать до першого, реального володіння Опольського Галичиною. Перший документ звісний був досі лише зі згадки у Скробішевського *Vitae archiepiscoporū haliciensium* (Львів, 1628) (див. нпр. Райфенкуґля *Die Gründung der römisch-katholischen Bisthümer in d. Terr. Halicz und Wladimir*, с. 48). Я виймаю його з обляти сяніцького ґрода: під р. 1737 знаходимо тут вписану на жаданне сяніцького івардіана фундацію францішканського кляштора, в обляті римській, зробленій р. 1387, що містить в собі окрім сеї грамоти Володислава Опольського також дві грамоти королеви угорської Єлисавети, з р. 1384 (*tertia die conversionis b. Pauli apostoli*), що в одній потверджувала за сяніцькими францішканами їх землі (супроти претензій місцевого пароха), надані Володиславом, відкликуючи ся до сього його надання (*per illustrem principem dominum Vladislaum ducem, ut in literis suis vidimus*), а в другій поручала *Henrico Bubess* (читай *Emerico Bubek*), *capitaneo regni nostri Russiae* і громаді м. Сянока боронити францішканів від тих претензій пароха. Невважаючи на дуже непоправну стилістику свою й численні похибки, ся копія Во-

лодиславової грамоти має всяку певність що до автентичности, уже з огляду на свій зміст, як розпорядженне тимчасове. Згадана у Скробішевського друга його грамота, з 24/VI 1377 могла бути потвердженням сеї; дивно тільки, що францішкане не облятовали її в такім разі в році 1387.

Другу грамоту маємо в кількох облятах. В оригіналі облятував її 5/V 1671 р. в галицькій іроді Данило Дрогомирецький *Plyska nuncupatus*, і з сеї обляти її подаю. Як довідуємо ся з иньшої обляти, грамоту сю, казавши на латинське переложити, потвердив Житимонт в р. 1527, на прошенне шл. Миколи Жораковського — *suo et nobilium Fedor Zoracowski et Petri Przeroski fratrum suorum patruelium ac Fedorasz* (в иньшій обляті *Fedoracz*) *Iussyp* (в ин. *Iassy*) *et Iwanko fratrum suorum germanorum et aliorum consanguineorum suorum haeredum villae Starunia neonon nobilium Nicolai alias Myko* (в ин. *Mysko*) *poponis rutheni, Siemion, Onofriy et Patrik fratrum patruelium, Wasili et Sienko consanguineorum suorum omnium Drohomirzanie eo nomine nuncupatorum haeredum villae Nowe sioło in districtu Haliciensi*. Випис сеї грамоти з книг коронної канцелярії (на чие прошенне — не сказано) видав кор. Житимонт III в р. 1611 і в сїм остатнім потвердженню грамоту облятував у львівській іроді *nobilis Tryumphan Drahomirecki* 8/VIII 1628 (кн. 379 с. 1126—7). (Ся облята занотована була в виказі львівських облят в *Akta grodzkie i ziemskie* т. X ч. 12). А в 1662 р., 2/I, в галицькій іроді облятував грамоту з 1527 р. *veterano stylo scriptam, non autenticam**, *ob vetustatem. laceratam*, іще шл. Миколай Хойнацкий — книга галицького іроду ч. 153 с. 965. Вона відповідає вповні виписи коронної канцелярії 1611 р.

Переклад в королівській потвердженню 1527 р. вповні відповідає обляті оригіналу; деякі дрібні відміни (нпр. зам. Добеслава Халастра в одній обляті маємо *Boleslao Chilastra*) завдячаємо лише помилкам перенисувачів (дві обляти поправляють себе посполу в сих помилках). Грамота ся також не будить ніяких підозрінь. З кількох Филипів неділя на канун св. Филипа припадала в 1378 р. три рази — 3 січня й 10 жовтня по руському календарю й 22 серпня по латинському.

*) Сі слова, очевидно, треба розуміти так, що грамоту сю предложено в копії.

Третя грамота заховала ся в обляті дуже знищеній, в потвердженню 1530 р. Потвердив її кор. Жигимонт, яко *privilegium titulo et sigillo olim Vladislai ducis opoliensis et Russiae domini praedecessoris nostri, exhibitum pro parte nobilium Nicolai Dzurakowski, Fedorici alias Feodor, Ioannis alias Iwan et Iozephi* (ниже — Iosko), *iustum et integrum in nulloque suspectum*, предложеноу йому з прошеннем аби король зволнв *hoc ipse privilegium de ruthenico in latinum verti mandare versumque confirmare*, на їх *villam Dzuraki*, яку при тім король і потверджує за ними на далі. Отже оригінальна грамота була руська. Руських грамот Володислава маємо досить мало, й форма та умови надань в них не так постійні як у грамотах латинських. Тому не можна дуже наперати на відміни, які дає ся грамота — що в ній не маємо докладно означеного обовязку воєнної служби і податків. Але й категорично боронити її автентичности я не уважаю можливим. Імена сьвідків будуть добрі всі, коли замість *Hęrtikowicz* будемо читати *Terstukowicz*.

Дві дальші грамоти належать до другого, дуже неясного і правдоподібно — більше фіктивного пановання Володислава в Галичині. Вони звісні з ревізії прав Галицької Русі 1563 р. Перша з них була предложена Сенявским, в оригіналі. Вона інтересна своєю датою: се найстарша вказівка про друге панованне Владислава в Галичині; вона вказувала-б також, що в тім часі, в початках вересня 1385 р. Володислав пробував в Галичині. Се не неможливо, бо Опольський тим літом крутив ся між Краковом і Пештом (див. *Breiter Władysław ks. Opolski* с. 148 і далі), але поки ся вказівка стоїть так відокремлено й одиноко, випадає дату сеї грамоти приймати з певною обережністю. Так поступив уже Линниченко, що знав сю грамоту з московської Литовської Метрики (Критическій обзоръ новѣйшей литературы по исторіи Галицкой Русі, *Журналь Мин. Нар. Просв.* 1891, VII с. 140). Уклад грамоти відповідає иньшим грамотам Опольського.

Остатня грамота не будить ніяких підозрінь. Вона була потверджена в 1460 р. і в сім потвердженню предложена при ревізії прав 1469 р. (*Źródła dziejowe* т. XVII, I, дод. с. 24, села названі тут *Czelhinye, Podlubye et Muzyłowicze*) і знову при ревізії прав 1563 р. З актів сеї ревізії й подано тут її. Дата сеї грамоти не стоїть одиноко, бо маємо иньшу Володиславову грамоту дану в Ополу 20/VII 1386. Зміст її також не має в собі нічого непевного.

I.

Володислав кн. Опольський надає францїшканацм Грунт під м. Сяноком. В Розенбергу, 27 лотого 1377 р.

Vladislaus Dei gratia dux opoliensis, vielunensis et Russiae. Venerabili domino Mathiae ecclesiae archiepiscopo lemburgiensi et Mathiae burgrabio sanocensi, fidelibus nostris dilectis, favorem cum salute! Cum et aque (sic) ecclesiam in honorem gloriose virginis Mariae genitricis Christi pridem per nos ob remedium et salutem munere conthorali nostrorum patronorum, parentium, progenitorum nostrorum avorum de novo dotatam, erectam et fabricatam, ut temporibus nostris cultus divinae maiestati augeatur et ut per eum quem participamus aeternam mereamur consequi retributionem, fratribus devotis nostris ordinis minorum de Lemburga pro conventu dare et assignari disposuimus, quae foris civitatem Sanocensem existit situata; super quo quidem conventu ipsis fratribus privilegium nostrum sub maioris nostri sigilli roboratione dare assumpsimus. Sed quia propter defectum eiusdem nostri sigilli minoris (sic) quae ad presens apud nos non habemus, ipsis idem privilegium de praesenti dare nequivimus, prout cordialiter desideravimus, vobis et cuilibet nostrum firmiter et distincta (sic) committimus et mandamus, quatenus visis praesentibus eisdem fratribus de Lemburga praesentium annuntionibus eandem ecclesiam sine delatione et contradictione quibuslibet studeatis assignare et conferre unamque curiam ex opposito vallis situatam comparare nostri ex parte non negligatis ipsis pro domo habitationis similiter assignando. Dum autem ad partes veniemus Deo duce ipsis de privilegio et authenticis competentibus volumus copiosius providere. Datum Rozemberg feria sexta proxima post dominicam reminiscere anno Domini millesimo trecentesimo septuagesimo septimo, nostro sigillo subappenso.

Книга сяноцького городу 224 с. 1778.

II.

Володислав князь опольський надає Драгомиру й Некрі села Старуно й Нове село в Галицькій землі. У Львові, 1378 р.

Въ имя Отца и Сына и Святого Духа. Аминь.

Божією милостію ми князь Володиславъ Опольскои землѣ господарь, Велунскои землѣ, Рускои землѣ господарь и дѣдичь прирочоний тѣмъ землямъ усѣмъ. Уарѣвши есми на вѣрную службу Драгумиру и на Не-

крину, дали єсми имъ двѣ селѣ на имя село Старуня, а другое село Новое, а тая села лежат в Галицкой волости, на Малой Быстрици; штоже село Старуня, то посадил отец Некринь пустыню, то єсть село Некриново, и брати єго, и дѣтий єго. А Новое село Драгумирово, и брата єго Станково, и дѣтий ихъ. А дали єсми имъ та села у вѣки со всѣмъ правомъ и панствомъ, и со всѣми плати, и с ужитки, и со всѣми доходи, яко извѣка к тимъ селомъ у ихъ границяхъ прислушают, с полем, и с лѣсомъ, и с вокном и с рѣками. А то имъ у вѣки належати — волни продати, и замѣнити, отдати, у свои лѣпшиѣ ужитки оборотити. А с тих сель имат Драгомир и Некра съ братією своєю, и съ их дѣтми и мают служити намъ, и нашимъ намѣсникомъ трими стрѣлци. А на потверженіє тому листови велѣли єсми привѣсити печат нашего великаго князства. А писана грамота въ Львовѣ, в недѣлю на канонѣ святого Филипа, по Божомъ нарожденію 11 лѣтъ и 1 и 3 лѣтъ и осмое лѣто. А то свѣдци: пань Андрѣяшь староста Рускои землѣ, пань Дебеславъ Халастра, пань Ходко Лосевичь, пань Васко Волчковичь, пань Миско Тяптуковичь, и вихъ к тому много было. Locus sigilli, Володиславъ княз.

Книга галицького гроду 170 с. 1037.

III.

Володиславъ кн. опольськийъ надає своему писарю с. Чераци в Галицькій землѣ. 137...

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen. Dei gratia nos dux Vladislaus opoliensis, volhynensis (sic) et Russiae dominus et haeres naturalis, respicientes nos in quae fidelia servitia Lednis (цєясно, може Fedoris?) scribae, quae nobis impendit et successoribus nostris impendere... dedidus ei villam in districtu Haliciensi nomine Czeraki perpetuo et ...ris fratribus et successoribus eius cum omnibus limitibus, prout ...ad dictam villam pertinebant, incipiendo a Munasterczany usque [ad Bor]jeszycz et a Boreszczycz usque ad Szyno... antiquas gra... cum fluvio et sylva et campó et cum mellificiis et cum ...bus et poenis et cum omnibus utilitatibus, prout ab aeterno ad dictam villam pertinebant, liberumque erit eidem villam praedictam commutare et donare et ad usus suos meliores et v[er]tiliores... De qua villa debet servire cum suis suscessoribus ...oribus*), ita prout ius terrestre disponit secundum facultatem... in robur autem et confirmationem huius [donationis]

*) Мабуть було повторено помилкою — successoribus.

appendimus sigillum [ve]nerabilis ducatus nostri... die dominico in vigilia Ph lippi a[postoli ...sto... mi]llesimo trecesimo s[eptuagesimo]... Domino Andrea... domino Wasko Wolczkowicz, domino Wasko Hreptikowicz et aliis quamplurimis circa praesentia fide dignis testibus.

Книга галицького гроду 132 с. 408.

IV.

Володислав Опольський потверджує Дмитрови зі Скоморохів сс. Скоморохи, Войнилів і Раковичі. В Городку, 3 вересня 1385 р.

In nomine Domini. Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Ladislaus, Dei gratia dux oppoliensis, vielunensis et Russiae dominus et haeres, notum facimus quibus expedit vniuersis, quia recepto sufficiente testimonio ac veridico nostrorum baronum subscriptorum, villas subscriptas videlicet Skomorochy et Wonylow sittas in districtu Haliciensis Demetrii nostri fidelis de Skomorochy fore et fuisse ab antiquo suas inuenimus et reperimus, ac in ipsarum ac earum qualibet possessione constitutum, confirmantes et declarantes ipsas villas et earum quamlibet ad ipsum Dimitrium eiusque haeredes et successores legitimos cum iuribus ac dominiis subrocatis pertinuisse et pertinere debere perpetuis temporibus duratuuis. Quas quidem villas praedictas et earum quamlibet de nouo, ac alias nostras duas videlicet Zolibory et Rakowycze, in cuius possessione villae Rakowicze iam ipse Demetrius existit, pro nobis alia villa Rakowycze, quam praesenti tempore teneamus et possidemus, reseruata, sittas in praedicto districtu Haliciensis, cum uniuersis earum dominiis, iuribus, fructibus, censibus, redditibus, agris, pratis, syluis, nemoribus, gaiys, mellificiis, molendinis, piscinis, lacubus, aquis et earum decursibus, ac aliis earum prouentibus, ad ipsas villas et earum quamlibet seorsim quomodolibet pertinentibus, qui nunc sunt aut fieri poterint in futurum, prout ipsae villae et ipsarum quaelibet nunc in suis gadibus seu limitibus circumferentialiter sunt distinctae, et prout ipsas duas villas Skomorochy et Wonylow suas haereditarias solus hucusque possedit et nos dictas duas nostras alias Zelibory et Rakowycze soli possidemus et tenuimus, in feudum seu iure feudali damus, donamus, ascribimus donatione inuiolabili, perpetuis temporibus duratura tenendas, habendas, vtifruendas, commutandas, alienandas donandas, obligandas, vendendas, nostro tamen ad hoc consensu speciali accedente, in ususque suos beneplacitos haeredum et successorum suorum conuertendas per ipsumque Demetrium eiusque haeredes et successores legitimos perpetuo possidendas, pro

nobis nostrisque successoribus legitimis duos gross latos siue magnos a quolibet emetone sine fumo dictarum villarum colendo et percipien-(dos) annis singulis, sic ubi ipsos a caeteris baronum ac nobilium ipsius terrae Russiae cmetonibus sine quolibet fumo tollimus et recepimus, specialiter reseruans volentesque, quod Demetrius idem eiusque haeredes et successores legitimi, nobis nostrisque successoribus ratione dictarum villarum ad quamlibet expéditionem siue viam cum duabus hastis siue lanceis ac duobus sagittariis seruire perpetuo sint astricti. Qui quidem ipssiusque haeredes una cum vxoribus ac pueris eorum in dicta nostra terra Russiae seu nostro dominio remanebunt et residentiam personalem facient. In cuius rei etc. Actum in Grodek proximo die Dominico postridie diem beati Egidii anno Domini millesimo tricentesimo octuagesimo quinto etc., presentibus etc. Datum per manus Symonis de Ruskow nostrae curiae notarii specialis.

Литовська Метрика, Переписи коронні кн. 9 л. 277.

V.

Володислав Опольський надає села Чолмно, Підлубє й Мужиловець братам Герборту й Фредрушу. В Ополо, 22 липня 1386 р.

In nomine Domini. Amen. Ad perpetuam rei memoriam volumus deuenire etc., nos igitur Ladislaus Dei gratia dux opoliensis, dominus welunensis et Russiae etc. universorum memoriae commendamus, quia inspectis multiplicibus fidelibus obsequiis n(obilis) et strenui viri domini Herborthi et Freduschii fratribus dictis Pusze nobis exhibitis et adhuc in futurum nobis nostrisque legitimis successoribus crebrius exhibendis, de nostrae largitatis munificentia ac bona voluntate, necnon maturo consilio nostrorum nobilium seniorum praehabito, villas nostras dictas Tzhelinge, Podlube in districtu Grodkouiensi ac Muschilowicz villa dicta, quae media pars spectat ad districtum Lembergensem, alia pars ad districtum Grodkoniensem praedictum, cum omnibus earum pertinentiis, dominiis, iuribus, praedictis fratribus — domino Herbortho et Freduschioni ac legitimis successoribus suis perpetuis temporibus possidendas, omni iure et dominio, videlicet iure feudali, sicut et nos villas praedictas hactenus habuimus et tenuimus, paenitus pro nobis nostrisque successoribus nihil reseruatis, damus, conferimus, perpetue appropriamus cum omnibus utilitatibus, usufructibus, pertinentiis et adhaerentiis, agris cultis et incultis et de nouo extirpandis, pratis, sylvis, borris, mellificiis, nemoribus, rubetis quaercinis, aquis, aquarum decursibus, stagnis, piscinis etc., molindinis, curiis, tabernis

ac emolumentis caeteris, utilitatibus uniuersis et singulis, qui nunc sunt aut in futurum temporibus euenire possint seu possunt, quibuscunque nominibus uocabulis uocentur, sepedictus dominus Herbordus cum fratre et legitimi eorum successores perpetue villas praescriptas habendas, possidendas libere et quiete utifruendas, vendendas, obligandas, tenendas, commutandas, alienandas ac in usus suos suorumque successorum legittimorum beneplacitos conuertendas, prout ipsis aut ipsorum legittimorum successorum melius ac utilius videbitur expedire. Etiam possint vel possunt saepedictas villas uidelicet Tzhelnye, Podlube, Muschilowicz mutare in ius poloniale aut theu-tonicale seu ruthenicale, prout ipsis melius ac utilius videbitur expedire, his autem adiunctis, quod de praefatis villis de qualibet curia possessa duos grossos bohemicales pro nostrae camere nobis et nostris successoribus singulis annis ad festum sancti Martini confessoris solvere sint astricti. Etiam quaecunque expeditio generalis in terra Russiae proclamata fuerit, dicti fratres cum duobus sagittariis seruire tenebuntur. Actum in Opol in die d. Mariae Magdalenae 1386, praesentibus etc.

Литовська Метрика, Переписи коронні кн. 9 л. 309.
